

ห้องเลขานุการฯ
เลขที่.....
วันที่ ๗ ก.พ. ๒๕๖๑ เวลา ส.
เสร็จวันที่.....

กองแผนงานและวิชาการ
รับที่ ๕๖๓
๖ ก.พ. ๒๕๖๑
วันที่ ๑๐ ๒๕๖๑
เวลา.....

สำนักงานคณะ
รับที่.....
วันที่ ๖ ก.พ. ๒๕๖๑
เวลา.....

ที่ สธ ๐๒๐๑.๐๒/ว ๖๘

ถึง กรม สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานรัฐมนตรี องค์การเภสัชกรรม หน่วยงานในสังกัด
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป
สำนักงานเขตสุขภาพที่ ๑ - ๑๓

สำนักยา (อย.)
รับที่ 1794
12 ก.พ. 2561
11.21

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ได้นำส่งหนังสือ ดังนี้

๑. หนังสือเจตนาความร่วมมือการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

พุทธศักราช ๒๕๖๐

จำนวน ๑ ฉบับ

๒. ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐

จำนวน ๑ ฉบับ

มาเพื่อใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อน “ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณ

เรียน เลขานุการฯ

เพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณ

(Signature)
(นางทิพยา ตั้งศิริสมันต์)

เลขานุการกรม

๖ ก.พ. ๒๕๖๑

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

กองกลาง

โทร. ๐ ๒๕๕๐ ๑๑๗๒

โทรสาร ๐ ๒๕๕๐ ๑๑๗๔

- ททบ

- ๑๗๖ ๑๖๖/๒๕๖๑

(Signature)
๗ ก.พ. ๖๑

(นายวันชัย ลัดยาวุฒิพงศ์)
เลขานุการคณะกรรมการอาหารและยา

เรียน หัวหน้าฝ่าย.....

สปท

IPCS

(Signature)

๘ ก.พ. ๒๕๖๑

15/๒๕๖๑

11/๖๖๑๑ ๐/๒๕๖๑

๗ ก.พ. ๖๑
๘/๒/๖๑

ที่ สธ ๑๐๐๔.๐๑/ ~~เอกสารส่งต่อ~~ (๑๖๒)

เรียน ผู้อำนวยการสำนักอาหาร/ผู้อำนวยการสำนักยา/
ผู้อำนวยการกองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค

เพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการในส่วน
ที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณ

(นางวิมล สุวรรณเกษางษ์)
ผู้อำนวยการกองแผนงานและวิชาการ

- บริหารฯ พัฒนาระบบ กำหนดฯ
- Pre Post นโยบายฯ
- แผนไทยฯ โปรดทราบ โปรดพิจารณา
- โปรดแจ้งเวียน

Wally Ann

(นางพนิตนาฏ คำมุกพท)
เภสัชกรชำนาญการพิเศษ
ศึกษาราชการแทนผู้อำนวยการสำนักยา

คุณ รัชนิวรรณ

- โปรด แจ้งเวียน
- ปิดประกาศ
-

นางสาวสุกัญญา ศรีสัมพันธ์)
หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป

ผู้อำนวยการกองกลาง
เลขรับ 1240
วันที่ 25-1-61
เวลา 10:29

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
สุขภาพแห่งชาติ

กลุ่มสารบรรณ
เลขรับ 1097
วันที่ 25/1/61
เวลา 8.46

กระทรวงสาธารณสุข
เลขรับ 4850
วันที่ 25 มี.ค. 2561
เวลา 07.56

ที่ สข.สน.ว ๐๐๓๘/๒๕๖๑

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอส่งหนังสือเจตนาารมณร์ร่วมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

อ้างถึง หนังสือที่ สข ๑๔๒๘/๒๕๖๐ วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือเจตนาารมณร์ร่วมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒. ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐

๓. ภาพถ่าย

จำนวน ๑ ฉบับ

จำนวน ๕๐ ฉบับ

จำนวน ๒ ภาพ

ตาม หนังสือที่อ้างถึง คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (คจ.สข.) ได้เรียนเชิญท่านหรือผู้แทนเข้าร่วมลงนามในพิธีประกาศเจตนาารมณร์ร่วมขับเคลื่อน “ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐” เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์บอลรูม อาคารอิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี นั้น

ในโอกาสนี้ คจ.สข. ขอขอบคุณท่านที่ให้เกียรติมาร่วมลงนามในพิธีประกาศเจตนาารมณร์ฯ ดังกล่าวพร้อมนี้ขอส่งหนังสือเจตนาารมณร์ร่วมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ และภาพถ่ายมาให้ท่านและองค์กรเพื่อใช้ประโยชน์ ตามรายละเอียดในสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ - ๓ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ จะได้รับการขับเคลื่อนให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม โดยคณะสงฆ์ หน่วยงาน องค์กร และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกระดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณ

๑) เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข (ผ.)

๒) มอบกองกลาง ดำเนินการแจ้งเวียน

เพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

จะเป็นพระคุณ

(นางอรชुดา บุรณปรีชา)

(นายวีระศักดิ์ พุทธาศรี)

(นายเจจญา โชคดำรงสุข)

ผู้อำนวยการกองกลาง

รองเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐

๒๖ มี.ค. ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน ๑. นายณรงค์ กฤติขจรกรกุล โทร. ๐๖ ๑๔๑๖ ๖๑๙๕ narong@nationalhealth.ro.th

๒. นางสาววิไลวรรณ สิริสุทธิ โทร. ๐๘ ๙๖๖๗ ๕๔๓๙ wilaiwan@nationalhealth.or.th

สำนักส่งเสริมและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม

โทร. ๐ ๒๘๓๒ ๙๑๑๔ โทรสาร ๐ ๒๘๓๒ ๙๐๐๑

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สข.) : ชั้น ๓ อาคารสุขภาพแห่งชาติ ๘๘/๓๙ หมู่ ๔ ซ.ติวานนท์ ๑๔ ต.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

National Health Commission Office : Floor 3, National Health building, 88/39 Moo 4, Soi Tiwanon 14, Tiwanon Rd., Mueang District, Nonthaburi 11000 Thailand

Tel. +66-2832-9000 Fax. +66-2832-9001 www.nationalhealth.or.th Email : nationalhealth@nationalhealth.or.th

"สานพลังปวงชน สร้างสรรค์นโยบายสาธารณะ"

เจตนารมณ์ร่วมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

นับจากมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๕๕ พระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาพะ ได้รับฉันทมติได้ก่อให้เกิดการตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาด้านสุขภาพพระสงฆ์ที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรง รวมถึงการให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำของชุมชนและสังคมในด้านสุขภาพ ส่งผลให้เกิดการดำเนินงานจากหน่วยงานองค์กร และภาคีเครือข่ายหลากหลายภาคส่วนในการสร้างเสริม ป้องกัน และการบริการสุขภาพพระสงฆ์ ประกอบกับกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในช่วงที่ผ่านมา นำมาสู่ก้าวอย่างสำคัญและแนวทางการดำเนินงานที่ใช้หลักการ “ทางธรรม นำทางโลก” โดยคณะกรรมการมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์ได้เห็นชอบให้วัดเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพของชุมชน และส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำในการสร้างสุขภาพของพระสงฆ์ชุมชนและสังคม ผ่านเครื่องมือ คือ “ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐”

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนองงานคณะสงฆ์ และเป็นการจุดประกายในการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ชุมชน และสังคม โดยมีวัดและคณะสงฆ์เป็นศูนย์กลางร่วมกับชุมชน หน่วยงาน องค์กร และภาคีเครือข่ายในทุกระดับ เพื่อการขับเคลื่อนงานสำคัญ ๓ ส่วน ได้แก่ พระสงฆ์กับการสร้างเสริมดูแลสุขภาพตนเองและกันเองตามหลักพระธรรมวินัย ชุมชนและสังคมกับการดูแลสุขภาพและอุบัติกรฐากพระสงฆ์ที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม

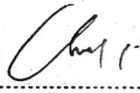
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ จึงร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ร่วมกับคณะสงฆ์ หน่วยงาน องค์กร และเครือข่ายภาคีที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ ดังนี้

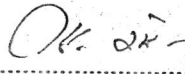
๑. กำหนดให้เรื่อง “สุขภาพะพระสงฆ์” เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศที่ทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชน ชุมชน และสังคม จะร่วมกันผลักดันและขับเคลื่อนอย่างเต็มความสามารถ

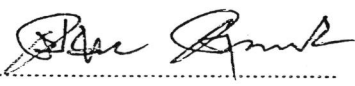
๒. กระบวนการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมและแก้ไขปัญหาสุขภาพพระสงฆ์ จะยึดแนวทาง “ทางธรรม นำทางโลก” โดยใช้ “ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐” เป็นกรอบและแนวทางสำคัญ

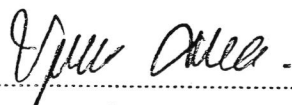
๓. ในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ จะเน้นการเชื่อมโยงความร่วมมือ และบูรณาการองค์ความรู้ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการสร้างประโยชน์สูงสุดต่อคณะสงฆ์ ชุมชนและสังคม

๔. จะร่วมกันกำกับ ติดตาม และประเมินผลการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมสุขภาพะอย่างยั่งยืนตามหลัก บวร (บ้าน วัด ราชการ)

ลงชื่อ
.....
(นายเจษฎา โชคดำรงสุข)
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ลงชื่อ
.....
(นางวชิรา น่วมเจริญ)
ผู้ตรวจราชการ ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ลงชื่อ
.....
(นายสุปรีดา อุดยานนท์)
ผู้จัดการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

ลงชื่อ
.....
(นายชูชัย ศรีขำ)
รองเลขาธิการ ปฏิบัติงานแทน
เลขาธิการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ลงชื่อ
.....
(นายพลเดช ปิ่นประทีป)
เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

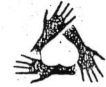

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ
 "๑๐ ปี พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ สู่สังคมสุขภาวะ"
 ๒๐-๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐ อิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี

๑๐

พิธีลงนามเพื่อประกาศเจตนารมณ์ร่วมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐
 ในงานสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๖๐
 วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐ ณ อิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี จ.นนทบุรี

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

๑๐

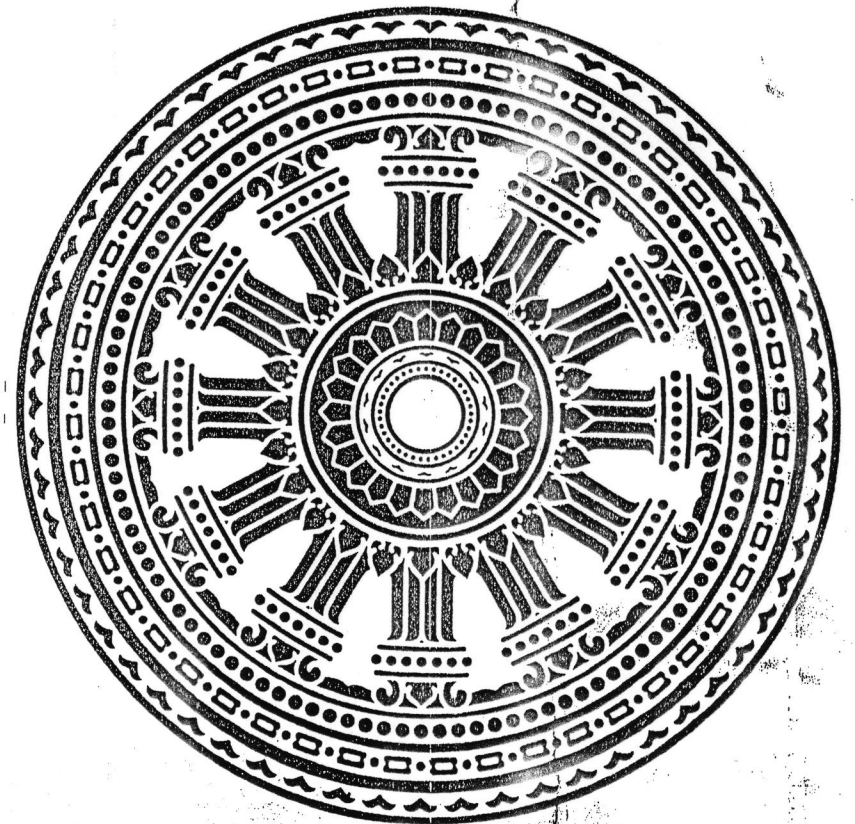
"๑๐ ปี พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ สู่สังคมสุขภาวะ"
 ๒๐-๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐ อิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี

ธรรมนูญ สุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

พุทธศักราช ๒๕๖๐

สภา

สปสช.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

จัดพิมพ์โดย สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
ชั้น ๓ อาคารสุขภาพแห่งชาติ ๘๘/๓๙ ด.ติวานนท์ ๑๔
หมู่ที่ ๔ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๓๒-๕๐๐๐ โทรสาร ๐-๒๕๓๒-๕๐๐๑-๒
อีเมล nationalhealth@nationalhealth.or.th
เว็บไซต์ www.nationalhealth.or.th

ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

พุทธศักราช ๒๕๖๐

ที่ปรึกษา	พระพรหมวชิรญาณ (ปสฤทธ์ เขมจฺจโร) พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) นพ.พลเดช ปิ่นประทีป นพ.ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา
บรรณาธิการ	พระราชวรมณี (พล อากาศโร) พระมงคลวชิรากร (สมบัติ ญาณวโร) พระมงคลธรรมวิธาน (สำเร็จ ภูริจิตฺโต) ผศ.ดร.ทพ.วีระศักดิ์ พุทธาศรี
เขียน/เรียบเรียง	พระครูพิพิธสุตาท (บุญช่วย สิริบุญโร) พระมหาประยูร โชติวโร นายวิสุทธิ บุญญะโสภิต ดร.ทิพชา โปษยานนท์ ดร.พินิจ ลาภธนานนท์ น.ส.นงลักษณ์ ยอดมงคล ดร.ปฏิธรรม สำเนียง นายณรงค์ กฤติขจรกรกุล
เลขมาตรฐานสากล	978-616-7697-78-9
พิมพ์ครั้งที่ ๑	เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๐ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ที่	บริษัท โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์ จำกัด

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

ชั้น ๓ อาคารสุขภาพแห่งชาติ ๘๘/๓๙ ถ.ติวานนท์ ๑๔

หมู่ ๔ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๘๓๒-๙๐๐๐ โทรสาร ๐-๒๘๓๒-๙๐๐๑-๒

เว็บไซต์ www.nationalhealth.or.th

<http://php.nationalhealth.or.th>

ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

พุทธศักราช ๒๕๖๐

ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๖๐

คำประกาศ

ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ จัดทำขึ้นภายใต้มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ มติที่ ๑๙๑/๒๕๖๐ เรื่อง การดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาวะที่กำหนดให้ดำเนินการวัดส่งเสริมสุขภาพและธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ทั่วประเทศ ตามหลักการของธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ และเป้าหมายการขับเคลื่อนมิติสุขภาวะแห่งชาติ ๓ ประเด็นสำคัญ คือ พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเอง ตามหลักพระธรรมวินัย ชุมชนและสังคมกับการดูแลปฏิภพจากพระสงฆ์ ที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และบทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนและสังคม โดยยึดหลักการสำคัญ คือ การใช้ทางธรรมนำทางโลก และมาตรการสำคัญในการดำเนินการ ๕ ด้าน ได้แก่ ความรู้ ข้อมูล การพัฒนา การบริการสุขภาพ และการวิจัยที่จะนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคม ตลอดจนการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพโดยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างวัดกับชุมชน ทำให้พระแข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเป็นสุข ภายใน ๑๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๙)

เพื่อให้เป็นไปตามมติมหาเถรสมาคมดังกล่าว คณะกรรมการด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงจัดทำ “ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐” ขึ้น โดยยึดหลักพระธรรมวินัย และข้อมูลทางวิชาการเป็นฐาน ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมและการเปิดช่องทางการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติสะท้อนเจตนารมณ์และพันธะร่วมกัน และเป็นจุดอ้างอิงของพระสงฆ์ คณะสงฆ์ ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการกำหนดทิศทางการเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดูแลและสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์และสังคมในอนาคต

คณะกรรมการฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ ได้ประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ และมีมติเห็นชอบต่อ ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ และได้เสนอต่อที่ประชุมมหาเถรสมาคมเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อทราบแล้ว จึงขอประกาศธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ ตามท้ายประกาศนี้ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ในทุกระดับ และส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนและสังคมต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐
พระพรหมวชิรญาณ กรรมการมหาเถรสมาคม
ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์
เจ้าอาวาสวัดยานนาวา

คำปรารภ

ความเกิด ความแก่ ความเจ็บป่วยและความตาย เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปตามกฎของธรรมชาติ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เรามีความแก่ ความเจ็บ และความตาย เป็นธรรมดาไม่อาจล่วงพ้นไปได้ ...” อย่างไรก็ตาม ความเจ็บป่วยและการดูแลสุขภาพก็เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญ ดังพุทธพจน์ที่ว่า อโรคา ยา ปรมาลาภา ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ ดังนั้น เมื่อเจ็บป่วยก็ต้องดูแลรักษา รวมถึงป้องกันไม่ให้เกิดความเจ็บป่วย พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญกับการมีสุขภาพแข็งแรง ทรงชี้แนะให้พุทธสาวกดำรงตนให้เป็นผู้มีโรคพาลน้อย รวมถึงการบริโภคปัจจัย ๔ เพื่อความเป็นผู้ไม่มีโรคเบียดเบียน ความดำรงอยู่แห่งอัตภาพ ความเป็นอยู่ โดยผาสุกและอนุเคราะห์แก่การประพบัติพรหมจรรย์

พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นผู้ออกจากเรือน ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องดูแลตนเองและดูแลพระสงฆ์ด้วยกันตามหลักพระธรรมวินัย ดังที่พระพุทธองค์ตรัสแนะนำไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มารดาบิดาผู้จะพึงพยาบาลพวกเธอก็ไม่มี ถ้าเธอไม่พยาบาลกันเอง ใครเล่าจักพยาบาล ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดจะพยาบาลเรา ก็พึงพยาบาลภิกษุผู้เกิด ...”

“ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ” พุทธศักราช ๒๕๖๐” คือ ข้อตกลงร่วม หรือ กติกาที่เป็นเจตจำนงและพันธะร่วมของพระสงฆ์ คณะสงฆ์ ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อเป็นกรอบและแนวทางการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในทุกกระดับ และส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพของ ชุมชนและสังคม

พระสงฆ์ คณะสงฆ์ ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน สามารถร่วมกันจัดทำธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ระดับพื้นที่อย่างบูรณาการและเป็นองค์รวมโดยไม่ขัดหรือแย้งกับธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ธรรมนูญนี้เรียกว่า “ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐”

ข้อ ๒ การประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐

“ธรรมนูญ มาจาก ธรรม+มณฺญ (ธมม+มณฺญ) ซึ่งแปลว่า เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย เป็นที่ยุติของทุกฝ่าย สิ่งที่น่าพอใจโดยรวม สะท้อนการมีส่วนร่วมและเห็นร่วมกัน

นิตยาคมคัพท

ข้อ ๓ ในธรรมนูญนี้

คณะสงฆ์ หมายความว่า บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปชฌาย์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พระสงฆ์ หมายความว่า พระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทอย่างถูกต้องตามพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งนี้ ในธรรมนูญฉบับนี้ ให้รวมถึงสามเณรด้วย

สหธรรมิก แปลว่า พระภิกษุและสามเณร ผู้ประพฤตินิธรรมร่วมกัน ผู้อยู่ร่วมธรรมกัน

พระคิลานุปัฏฐาก คือ ผู้ปฏิบัติดูแลพระสงฆ์อาพาธ รวมทั้งการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การควบคุมโรค และการจัดการปัจจัยที่คุกคามสุขภาพของพระสงฆ์ด้วย

พระธรรมวินัย หมายความว่า ข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามต่างๆ ที่แสดงและบัญญัติไว้ในพระไตรปิฎก ตลอดถึงพระคัมภีร์รุ่นหลังมีอรรถกถา เป็นต้น

สุขภาพ หมายความว่า ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐)

สุขภาพะ หมายความว่า ภาวะที่บุคคลมีร่างกายแข็งแรง มีอายุยืนยาว มีจิตใจที่ดี มีความเมตตา กรุณา ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ และใฝ่รู้ สามารถ “คิดเป็น ทำเป็น” มีเหตุมีผล อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การมีสุขภาพะเป็นเรื่องทีเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นองค์รวม โดยเริ่มจากตนเอง ไปสู่ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่นๆ (ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๙)

ระบบสุขภาพ หมายความว่า ระบบความสัมพันธ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐)

ระบบหลักประกันสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๕ หมายความว่า การดำเนินการให้บุคคลมีความมั่นคงด้านสุขภาพ คือ มีกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา และกำลังสามัคคีอย่างเพียงพอในการสร้างสรรค์พัฒนาตนเอง ครอบครัว บุคคลในความดูแล ตลอดจนสังคมและประเทศชาติ ไม่เสียชีวิตหรือเจ็บป่วยก่อนกาลอันสมควร และได้รับการบริหารสุขภาพที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยมีให้ความสามารถในการจ่ายหรือเงื่อนไขใดๆ มาเป็นอุปสรรคหรือมาทำให้บุคคลหรือครอบครัวใดๆ สิ้นเนื้อประดาตัวจากการบริหารสุขภาพนั้น (ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๙)

สุขภาพทางปัญญา หมายความว่า ภาวะของมนุษย์ที่มีความรู้ทั่ว
ความรู้เท่าทัน และความเข้าใจ อย่างแยกแยะได้ในเหตุผลแห่งความดี
ความชั่ว ความมีประโยชน์และความมีโทษ ซึ่งนำไปสู่ความมีจิตอันดีงาม
และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๒
พ.ศ. ๒๕๕๙)

ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ระดับพื้นที่ หมายความว่า กรอบ
ทิศทาง หรือข้อตกลงร่วม หรือกรอบกติการ่วมที่พระสงฆ์ คณะสงฆ์
ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ใช้เป็นกรอบ
แนวทางในการพัฒนาสุขภาพในระดับพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นประเด็นทาง
สุขภาพเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ หรือทุกประเด็นในธรรมนูญสุขภาพ
พระสงฆ์แห่งชาติ โดยหัวใจสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์
คณะสงฆ์ วัด ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน
ในการออกแบบ พัฒนา ขับเคลื่อน และทบทวนธรรมนูญสุขภาพ
พระสงฆ์ระดับพื้นที่ร่วมกัน

หมวด ๑

ปรัชญาและแนวคิดหลักของธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

ข้อ ๔ สุขภาวะของพระสงฆ์ คือ ภาวะที่เป็นสุขของพระสงฆ์
หมายถึง การมีสุขภาวะที่ดีของพระสงฆ์นั้นควรจะต้องพร้อมทั้ง ๔ มิติ
คือ สุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคมและทางปัญญา อย่างเป็น
รูปธรรม ตามหลักสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ คือองค์รวมแห่งระบบ
ความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย โดยองค์ประกอบทั้งหลายนั้นสัมพันธ์ซึ่ง
กันและกัน ซึ่งเรียกว่าภavana ๔ ได้แก่ กายภavana (การพัฒนากาย)
ศีลภavana (การพัฒนาศีล) จิตตภavana (การพัฒนาจิตใจ) และปัญญา
ภavana (การพัฒนาปัญญา) ที่จะนำพระสงฆ์ไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

ข้อ ๕ ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐
มีแนวคิดหลักในการส่งเสริมให้พระสงฆ์ดูแลสุขภาพตนเองตามหลัก
พระธรรมวินัย ชุมชนและสังคมดูแลอุปฐากพระสงฆ์ตามหลักพระ
ธรรมวินัย และให้พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของ
ชุมชนและสังคม

ข้อ ๖ การขับเคลื่อนสุขภาพพระสงฆ์ทั่วประเทศ เป็นหน้าที่ร่วม
กันของทุกภาคส่วนในสังคม ใช้ทางธรรมนำทางโลก ครอบคลุมปัจจัย
๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านข้อมูล ด้านการพัฒนา ด้านบริการสุขภาพ
และสวัสดิการด้านการวิจัยและพัฒนาชุดความรู้ในรูปแบบต่างๆตลอดจน
การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ โดยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่าง
วัดกับชุมชน ทำให้พระแข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเข้มแข็งต่อไปในอนาคต

หมวด ๒

พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเอง
ตามหลักพระธรรมวินัย

ข้อ ๗ พระสงฆ์พึงมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ การดูแลตนเองทั้งเรื่องอาหาร การรักษาสุขภาพ การมีกิจกรรมทางกาย สภาพแวดล้อม และการพักผ่อนอย่างเหมาะสม การฝึกฝนพัฒนาจิตและปัญญาเพื่อให้ความพร้อมต่อการทำหน้าที่ในฐานะผู้สืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างเต็มที่

ข้อ ๘ พระสงฆ์พึงดูแลสุขภาพอะอุปัชฌาย์ อาจารย์และสหธรรมิก ในขณะอาพาธ ด้วยการรักษาพยาบาล การดูแลอาหาร สภาพแวดล้อม และการพักผ่อนอย่างเหมาะสม เป็นต้น

ข้อ ๙ วัดพึงจัดระบบการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ กุฎิสงฆ์อาพาธ บนพื้นฐานของหลักพระธรรมวินัยที่เกื้อกูลต่อการฝึกฝนพัฒนาตนเอง และเอื้ออำนวยให้บรรลุเป้าหมายแห่งสิทธิและหน้าที่ด้านสุขภาพทุกประการ

ข้อ ๑๐ วัดพึงจัดให้มีระบบและกลไกในการสร้างเสริมสุขภาพ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และป้องกันปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ และปัจจัยคุกคามสุขภาพภายในวัด โดยใช้มาตรการเชิงรุก ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ตลอดถึงการประเมินและพัฒนาระบบและกลไกให้มีประสิทธิภาพ

ข้อ ๑๑ วัดพึงส่งเสริมให้พระสงฆ์มีความรู้ ความเข้าใจในระบบบริการสาธารณสุขและชุดสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานในระบบหลักประกันสุขภาพ เพื่อประโยชน์ในการดูแลสุขภาพตนเอง อุปัชฌาย์ อาจารย์ และสหธรรมิก

ข้อ ๑๒ คณะสงฆ์แต่ละระดับพึงให้การส่งเสริม และสนับสนุนให้วัดในเขตปกครองได้พัฒนาศักยภาพในการดูแลและเสริมสร้างสุขภาพพระสงฆ์ที่เอื้อต่อพระธรรมวินัย ด้วยการจัดทำระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ กิจกรรมการพัฒนาสุขภาพในรูปแบบต่างๆ

ข้อ ๑๓ คณะสงฆ์พึงให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้นำองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านสุขภาพตามหลักพระธรรมวินัยมาใช้ในการดูแลสุขภาพตนเอง อุปัชฌาย์ อาจารย์และสหธรรมิก

ข้อ ๑๔ คณะสงฆ์พึงส่งเสริมให้มีพระคิลานุปัฏฐาก เพื่อคอยดูแลและเสริมสร้างสุขภาพตนเอง อุปัชฌาย์ อาจารย์และสหธรรมิก ที่เอื้อต่อพระธรรมวินัย

หมวด ๓

ชุมชนและสังคมกับการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ ที่ต้องตามหลักพระธรรมวินัย

ข้อ ๑๕ ชุมชนและสังคมพึงตระหนักและใส่ใจในการดูแลพระสงฆ์ ด้วยปัจจัย ๔ ที่เื้อต่อพระธรรมวินัยและเป็นประโยชน์ต่อสุขภาวะของพระสงฆ์

ข้อ ๑๖ รัฐพึงส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกระดับ และภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ร่วมกันรณรงค์ให้ผู้ผลิตและผู้ค้าอาหาร ภัณฑาตที่ช่วยสร้างเสริมสุขภาพ รวมถึงการถวายอาหารและน้ำปานะ ที่มีคุณค่าทางโภชนาการตามพระธรรมวินัย

ข้อ ๑๗ รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านสุขภาพ พึงส่งเสริมพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสำหรับพระสงฆ์ ในการเข้าถึงการบริการสาธารณสุขอย่างเป็นระบบ ครบวงจร มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม

ข้อ ๑๘ รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พึงจัดชุดสิทธิประโยชน์ พื้นฐานในระบบหลักประกันสุขภาพ ที่ครอบคลุมการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การควบคุมโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่พระสงฆ์อย่างเป็นธรรมและเหมาะสม

ข้อ ๑๙ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน พึงสนับสนุนให้เกิด การดำเนินงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การควบคุมโรค และการจัดการปัจจัยที่คุกคามสุขภาพของพระสงฆ์ โดยใช้งบประมาณ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับ ท้องถิ่นหรือพื้นที่ และแหล่งงบประมาณอื่นๆ

ข้อ ๒๐ รัฐพึงจัดให้มีระบบการตรวจสุขภาพ การตรวจคัดกรอง เพื่อค้นหาภาวะเสี่ยงต่อสุขภาพ และศักยภาพที่เื้ออำนวยการ สร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ การสร้างเสริมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การให้การปรึกษาแนะนำและการให้ความรู้เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะ และป้องกันการเจ็บป่วยอย่างเป็นกรณีพิเศษและต่อเนื่อง

ข้อ ๒๑ รัฐพึงจัดให้มีสถานพยาบาล ให้ครอบคลุมทุกจังหวัด รวมทั้งพึงจัดให้มีอาสาสมัครสาธารณสุข และพระคิลานุปัฎฐาก ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่สำหรับดูแลและเสริมสร้างสุขภาวะพระสงฆ์ ตามพระธรรมวินัย

ข้อ ๒๒ รัฐและภาคส่วนต่างๆ พึงส่งเสริมและสนับสนุนในการจัด สภาพแวดล้อม เพื่อให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ในการดูแลและเสริมสร้าง สุขภาวะพระสงฆ์โดยชุมชนและสังคม ตามพระธรรมวินัยและกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๒๓ รัฐและภาคส่วนต่างๆ พึงส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านสุขภาพตามหลักพระธรรมวินัย และบรรจุกให้เป็นหลักสูตรของสถาบันการศึกษาสงฆ์และสถาบันการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งสร้างระบบการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เท่าทันด้านสุขภาพของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง

ข้อ ๒๔ รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พึงจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศสุขภาพพระสงฆ์ ที่เชื่อมโยงบูรณาการครอบคลุมสุขภาพในทุกมิติ

หมวด ๔

บทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพ
ของชุมชนและสังคม

ข้อ ๒๕ สังคมและชุมชน พึงเปิดกว้างให้พระสงฆ์และคณะสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสุขภาพในทุกมิติ รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม

พระสงฆ์และคณะสงฆ์ พึงส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและสังคมเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องสุขภาพทางปัญญา และให้ความสำคัญกับการเปิดพื้นที่ให้มีกิจกรรมหรือปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพทางปัญญา ตั้งแต่เกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำหลักในการขับเคลื่อนให้เกิดผลรูปธรรมในวงกว้าง

ข้อ ๒๖ คณะสงฆ์แต่ละระดับพึงกำหนดนโยบาย มาตรการและแผนงาน ให้วัดและพระสงฆ์มีบทบาทในการดูแลและเสริมสร้างสุขภาพของชุมชนและสังคม

ข้อ ๒๗ คณะสงฆ์พึงใช้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) หรือแต่ละระดับ เครือข่ายพระสงฆ์เพื่อสังคม รวมถึงเครือข่ายองค์กรทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ เป็นกลไกในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อขับเคลื่อนการดูแลและเสริมสร้างสุขภาพของชุมชนและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ข้อ ๒๘ รัฐพึงส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกระดับ และภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ร่วมกันพัฒนาและจัดตั้งวัดส่งเสริมสุขภาพ เพื่อสนับสนุนให้เกิดกลไกการดูแลสุขภาพของชุมชนและสังคม โดยพระสงฆ์อย่างเป็นทางการและเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ข้อ ๒๙ รัฐและชุมชนพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของวัด พระสงฆ์และคณะสงฆ์ ในการนำองค์ความรู้และภูมิปัญญา ด้านสุขภาพตามหลักพระธรรมวินัย รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ มาใช้ในการดูแลและเสริมสร้างสุขภาพของชุมชนและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

หมวด ๕

การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ สู่การปฏิบัติ

ข้อ ๓๐ คณะสงฆ์พึงจัดให้มีกลไกระดับชาติ ที่มีผู้แทนจากองค์กร คณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ และภาคีเครือข่ายด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่กำหนดทิศทาง บูรณาการ สนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนกลไกในระดับพื้นที่ ให้ทำหน้าที่ขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ สู่การปฏิบัติด้วย

ข้อ ๓๑ พระสงฆ์ คณะสงฆ์ ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ร่วมกันใช้ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสุขภาพพระสงฆ์ ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อ ๓๒ พระสงฆ์ คณะสงฆ์ ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน สามารถจัดทำธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ระดับพื้นที่ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

ข้อ ๓๓ คณะสงฆ์พึงจัดตั้งกองทุนระดับชาติเพื่อการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ โดยมีระบบการบริหารจัดการที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้ พระสงฆ์ คณะสงฆ์ ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่อาจจัดตั้งกองทุนระดับพื้นที่ได้

ข้อ ๓๔ รัฐและสถาบันวิชาการที่เกี่ยวข้อง พึงสนับสนุนให้เกิดการสร้างผลงานวิจัย องค์ความรู้และนวัตกรรม การจัดการความรู้ การสร้างเครือข่ายนักวิจัย เพื่อการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ ชุมชนและสังคม รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพ พระสงฆ์ และแกนนำในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐สู่การปฏิบัติ

ข้อ ๓๕ รัฐพึงสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการสื่อสารข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ ผ่านทุกช่องทางการสื่อสาร อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ข้อ ๓๖ คณะสงฆ์พึงส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนา ศักยภาพของพระสงฆ์ในสถาบันการศึกษา ในการดูแลและเสริมสร้างสุขภาพวะ ตลอดจนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ข้อ ๓๗ กลไกตามข้อ ๓๐ ต้องจัดทำรายงานประจำปี ผลการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ เสนอมหาเถรสมาคม และพึงจัดกระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อติดตามผล และทบทวนธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ พึงจัดให้มีการทบทวนธรรมนูญฉบับนี้อย่างน้อยทุก ๕ ปี

ภาคผนวก

คำศัพท์ด้านสุขภาพที่ควรรู้
ในธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐

ปัจจัยสร้างเสริมสุขภาพ (Health promoters) หมายความว่า ปัจจัยต่างๆ ที่ดีต่อสุขภาพ เช่น น้ำดื่มสะอาด อาหารที่ปลอดภัย สิ่งแวดล้อมที่ดี บ้าน และชุมชนที่ดี การมีข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านสุขภาพที่ถูกต้อง (ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๙)

ปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ (Health risk factors) หมายความว่า ปัจจัยที่เพิ่มโอกาสของการเกิดโรคและผลกระทบต่อสุขภาพ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ภาวะไขมันในเลือดสูง ภาวะน้ำตาลในเลือดสูง ภาวะโรคอ้วน การบริโภคบุหรี่ยาสูบ และสารเสพติด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ระยะ ๑๐ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔)

ปัจจัยคุกคามสุขภาพ (Health threats) หมายความว่า ปัจจัยภายนอกที่เพิ่มโอกาสของการเกิดโรคและผลกระทบต่อสุขภาพ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การมีมลพิษสิ่งแวดล้อมสูง ภาวะโลกร้อน (ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๙)

การป้องกันโรค หมายความว่า การกระทำหรืองดกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยหรือเป็นโรคและการป้องกันไม่ให้กลับเป็นซ้ำในกรณีที่หายจากการเจ็บป่วยหรือเป็นโรคแล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ระดับ คือ การป้องกันก่อนการเกิดโรคหรือก่อนการเจ็บป่วย การป้องกันโรคในระยะที่เกิดโรคหรือเจ็บป่วยขึ้นแล้ว และการป้องกันโรคและฟื้นฟูสมรรถภาพเมื่อหายจากการเจ็บป่วยแล้ว (ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๙)

การควบคุมโรค หมายความว่า การควบคุมโรคระบาด โรคไม่ติดต่อ โรคติดต่อ โรคติดต่ออันตรายต่างๆ รวมทั้งโรคที่เกิดจากการบินเปื้อนของสารต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมและอาหาร และโรคอื่นๆ ที่สามารถลดความสูญเสียสุขภาพ ชีวิต และทรัพยากรได้หากมีการตรวจพบแต่เนิ่นๆ (ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ หมายความว่า องค์ความรู้ ความคิด ความเชื่อ และความชำนาญในการดูแลสุขภาพโดยอาศัยความรู้ที่ได้สั่งสม ถ่ายทอด และพัฒนาสืบต่อกันมาในท้องถิ่น ซึ่งรวมถึง การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือกอื่นที่ประชาชนและชุมชนใช้ในการดูแลสุขภาพอย่างสอดคล้องกับท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย (ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๙)

กิจกรรมทางกาย หมายถึง การเคลื่อนไหวของร่างกาย โดยกล้ามเนื้อและกระดูกที่ทำให้เกิดการเผาผลาญพลังงาน (องค์การอนามัยโลก)

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) หมายถึง หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแห่งราชอาณาจักรซึ่งมีวัดตั้งอยู่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและสร้างสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์แก่ประชาชน ๘ ด้าน อันได้แก่ ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม และด้านสามัคคีธรรม

กองทุน หมายความว่า กองทุนที่จัดตั้งเพื่อการดูแลเสริมสร้างสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟู สมรรถภาพ และการรักษาพยาบาลระดับปฐมภูมิที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย โดยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ คณะสงฆ์ ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ซึ่งได้มาจากเงินสมทบจากสมาชิก เงินอุดหนุนจากรัฐ เงินบริจาค และเงินดอกผลอันเกิดจากกองทุน

วัดส่งเสริมสุขภาพ หมายความว่า วัดที่มีการบริหารจัดการวัดให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อม ของบุคลากรของวัด ประชาชน และชุมชน (ปรับปรุงจากนิยามของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข)